

עֶשֶׂר מַכּוֹת - ESER MAKOT

GAN
ALEF
BET
GIMMEL
DALET
HET
WAW

DE TIEN PLAGEN

Ma Nisjtanna en nog meer (groep 7 en 8)

In ieder boekje leer je over een ander gedeelte uit de hagada van Pesach.

Deel 6 Eser makot – de tien plagen

Tekst: Henny van het Hoofd

Illustraties: Marchien Mayer

Dit werkboekje is onderdeel van het landelijke JELED leerplan voor joodse les aan kinderen van 4 tot en met 12 jaar.

Meer informatie: www.jeled.net of mail henny@nik.nl

Als je alle opdrachten hebt gemaakt

- » kun je de Tien Plagen vinden in een hagada.
- » kun je de tekst lezen en/of zingen
- » weet je de namen van de plagen in het Hebreeuws
- » kun je bij de seder iets vertellen over de Tien Plagen

Wat ga je in dit werkboekje doen?

- opzoeken** in een hagada
- lezen**
- achtergrond **info**
- extra** opdrachten
- de belangrijkste woorden **vertalen**

opzoeken in een hagada

Er is een hele gemakkelijke manier om de tien plagen te vinden. Bijna iedere hagada is geïllustreerd met mooie of grappige tekeningen. De **עשר מכות** zijn heel herkenbaar.

Dus blader je **הגדה** door (begin na *de vier zonen* **אַרְבַּעַה בְּנִים**) totdat je kikkers, sprinkhanen, enge insecten en andere griezels tegenkomt.

Daar in de buurt staat een stukje, dat begint met **אלו עשר מכות** *Eloe eser makot*.

Waar staan de tien plagen in jouw hagada? Op bladzijde _____

In de blauwe NIK hagada van D. Hausdorff op blz 45 onderaan.
De tekening van de plagen staat op bladzijde 41

Lezen

1	אֱלוֹ עֶשֶׂר מְכוֹת
2	שֶׁהָבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
3	עַל הַמַּצֵּרִים בְּמַצָּרִים
4	וְאֵלֵינוּ הוּא
5	דָּם צַפְרֵדֵעַ כִּנְיִם
6	עָרוֹב דְּבַר שְׁחִין
7	בָּרַד אַרְבֵּה חֲשׂוֹךְ
8	מִפֶּת בְּכוֹרוֹת

» Kijk naar de Hebreeuwse tekst en nummer de blauwe vakjes in de goede volgorde.

Dam, tsefardea, kiniem

5

Sjeheevie Hakadosj Baroech Hoe

Makat bechorot

Weeloe heen

Barad, arbe, chosjech

Eeloe eser hamakot

Al hamitsri'iem bemitsrajiem

Arov, dever, sjechien

meezeggen

» Leer de tien plagen uit je hoofd (begin bij regel 5 in het gele vak). Hoe vlug kun jij ze in de goede volgorde zeggen? En wie is de kampioen van jullie klas of groepje?

Info

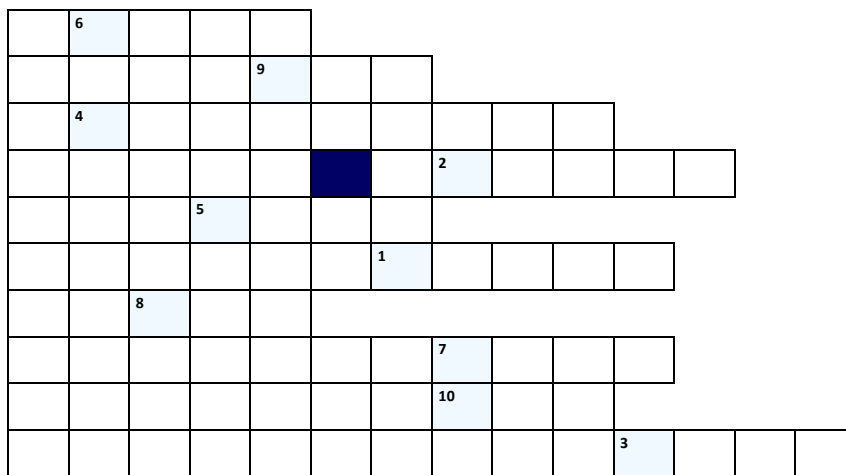
אלו עֶשֶׂר מַכּוֹת betekent: dit zijn tien plagen.

Welke plagen dat waren, staat in de Tora (Sjemot hoofdstuk 7 pasoeek 19 tot en met 11):

1	De rivier de Nijl veranderde in bloed
2	Kikkers kwamen uit het water en verspreidden zich over het land
3	Dikke zwermen ongedierte kwamen op de Egyptenaren af
4	Wilde dieren liepen door de straten
5	Het vee van de Egyptenaren ging dood vanwege veepest
6	De Egyptenaren kregen huiduitslag
7	Extreem zware hagel
8	De velden werden kaalgevreten door sprinkhanen
9	Drie dagen lang was er een diepe duisternis
10	Sterfte van de eerstgeborenen: de oudste kinderen van Egyptische families

» Vraag 1

Kijk naar de tekst in het gele vak hierboven – in iedere zin staat één plaag. Schrijf de Nederlandse namen van de plagen in de puzzel.

דָּם	1
צְפַרְדֵּי	2
כְּנִים	3
עָרֹב	4
דָּבָר	5
שָׁחִין	6
בָּרָד	7
אַרְבֶּה	8
חֹשֶׁךְ	9
בְּכוֹרוֹת	10

» Schrijf de letters uit de blauwe vakjes in volgorde op. Als je het goed gedaan hebt, krijg je twee Nederlandse woorden.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

» Vraag 2

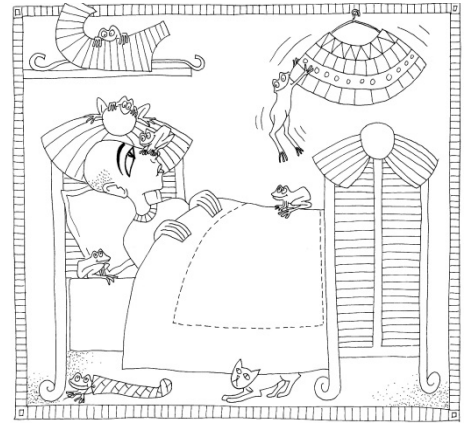
Bekijk een van deze twee filmpjes. Welke plagen herken je?

https://www.youtube.com/watch?v=D_bRw83xTfc (Nederlands)

<https://www.youtube.com/watch?v=0GaWCY98kNk> (Ivriet)

» **Vraag 3**

Volgens sommige joodse geleerden waren er meer dan tien plagen. Rabbi Jossi verwijst naar de Egyptische tovenaars, die op verzoek van de farao moesten aantonen dat de plagen niks bijzonders waren. De tovenaars konden zelf ook water in bloed veranderen en nog meer kikkers uit de Nijl te voorschijn toveren.

Maar vanaf de derde plaag lukte dat niet meer. De tovenaars beseften toen, dat de plagen 'een vinger van God' waren. (Sjemot 8:15).

Rabbi Jossi leidt hieruit af, dat een 'vinger van God' tien plagen kon brengen. Bij het wonder van het splitsen van de zee staat, dat **הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא** het joodse volk redde *met sterke hand*. Dat waren nog een aantal extra plagen, die bovenop de tien plagen in Egypte kwamen.

Hoeveel plagen kwamen er volgens Rabbi Jossi nog extra bij?
Schrijf je antwoord in het vak.

» **Vraag 4**

Anderen komen tot nog meer plagen - rabbi Akiva telde er zelfs 300! In de hagada staan voorbeelden van berekeningen. Het is niet de bedoeling van de joodse geleerden om de ellende van de Egyptenaren te vergroten, maar om het wonder van de uittocht zo groot mogelijk te maken.

Vreugde over het verdriet van anderen is ongepast: Verheug je niet over de val van je vijand (Misjlee 24:17). Met welke bijzondere gewoonte laten we dit zien bij het opnoemen van de plagen?

Tip: wijn is een symbool van vreugde

Extra opdrachten

OPDRACHT 1

In de **הַגְּדָה** geeft rabbi Jehoeda een ezelsbruggetje om de volgorde van de plagen te kunnen onthouden: **דְּצִי"ף עַד"ש בְּאֲחִ"ב**

- » Hoe komt rabbi Jehoeda hieraan?

Tip: kijk naar de Hebreeuwse namen van de plagen

- » Verzin zelf een manier om de plagen gemakkelijk in het Nederlands te onthouden

OPDRACHT 2

Rabbi Jehoeda verdeelt de tien plagen in drie groepen: **דְּצִי"ף עַד"ש בְּאֲחִ"ב**

- » Maak zijn indeling af, naar keuze in het Nederlands en/of **עֲבָרִית**

Groep 1	Groep 2	Groep 3
<i>bloed</i> - דָּם		

- » Probeer een reden voor deze indeling te bedenken: waarom juist deze drie groepen? Of bedenk zelf een heel andere indeling. Je mag met zijn tweeën werken.

Zie Sjemot hoofdstuk 7:14 tot en met hoofdstuk 11 voor meer info over de plagen. Let bijvoorbeeld op wie de plaag uitvoert, wie er door getroffen worden, waarschuwingen voorafgaand aan de plaag, waar komt de plaag vandaan of de reactie van de farao. Welke indeling zou je kunnen maken?

OPDRACHT 3

- » Lees deze voorbeelden:

De meeste plagen werden van tevoren aangekondigd. Behalve de derde plaag van elke groep, die kwam steeds onverwacht. Voor deze plagen was een waarschuwing niet nodig. Ongedierte, huiduitslag en duisternis zijn vervelend, maar niet levensgevaarlijk.

De eerste twee plagen van elke groep waren niet tegen de Egyptenaren zelf gericht, maar brachten schade toe aan hun voedsel en bezittingen. Van de derde plaag hadden ze zelf het meeste last. De tiende plaag valt buiten de drie groepen, omdat die veel erger was dan alle andere plagen.

Bij elk van de tien plagen speelde een van de natuurelementen een rol: aarde, water, wind of vuur.

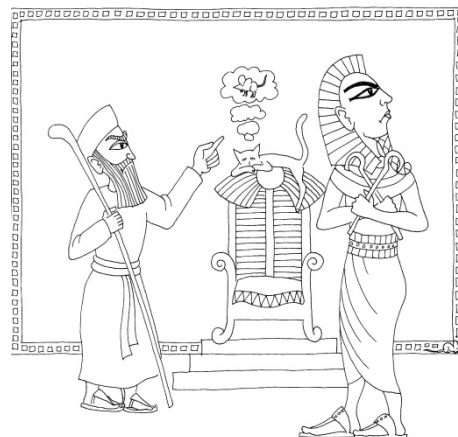
De hele natuur werd door de plagen getroffen: het water, het land, de planten en bomen, de dieren, de mensen en de hemellichamen.

- » Vergelijk jouw/jullie uitleg met je klasgenoten en de uitleg in de gekleurde vakken. Welke vind je het beste? Leg je antwoord uit.

OPDRACHT 4 - een belangrijke les voor de farao

Het doel van de plagen was niet om de Egyptenaren te straffen, maar om de farao, de hoogste autoriteit in Egypte, een belangrijke les te leren.

Na elke plaag kreeg farao een nieuwe kans om het Joodse volk te laten gaan – hij zegde dit ook toe, maar trok de toestemming meteen weer in zodra de plaag verdwenen was.

- » Waarom zou de farao tot negen keer toe hebben geweigerd om het Joodse volk uit Egypte te laten vertrekken?

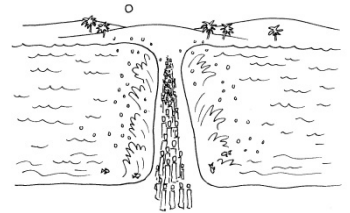
- » Welke belangrijke les had de farao na de tiende plaag eindelijk geleerd?

OPDRACHT 5 – wonder of natuurverschijnsel?

In de Tora komen twee soorten wonderen voor:

- 1 Er gebeurt iets dat tegen alle wetten van de natuur in gaat. Het is zo iets bijzonders, dat meteen duidelijk is dat God hierbij betrokken moet zijn.
- 2 Het wonder gaat niet tegen de wetten van de natuur in. Het bijzondere is, dat het precies op het goede moment gebeurt.

De splitsing van de zee tijdens de uittocht uit Egypte valt onder wonder nummer 1. De tien plagen zijn wonder nummer 2. Ze kunnen worden veroorzaakt door natuurverschijnselen – met een perfecte timing.

- » Lees deze vertaling van Sjemot 7:20 en 21

Aharon sloeg met zijn staf op de Nijl en al het water veranderde in bloed.
De vissen gingen dood en de rivier stonk.

- » Welke drie dingen gebeurden er met het water?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Roodalg ('red tide') in Australië

De eerste plaag kan veroorzaakt zijn door roodkleurige modder, die vanuit hoger gelegen gebieden in de rivier spoelde na zware regenval. Daardoor is er te weinig zuurstof in het water en gaan de vissen dood.
Een andere mogelijkheid is *roodalg*, een giftige algensoort die water rood kleurt. Het veroorzaakt vissterfte en stank.

Tijdens de uitbarsting van de Eyjafjallajökull in 2010 kwamen er enorme aswolken uit deze vulkaan. In een groot deel van Europa moest het vliegverkeer dagenlang worden stilgelegd.

- » Bij welke plaag zou dit verschijnsel kunnen passen?

- » Maak een presentatie met een bijpassend natuurverschijnsel bij minstens vijf plagen. Extra: zoek een logische samenhang voor de volgorde. Als het water vergiftigd is, verlaten dieren die op het land kunnen leven massaal de rivier. Dode vissen trekken allerlei ongedierte aan. Insecten steken mensen en dieren en brengen ziekten over ...

Vertalen

- » Omcirkel de Nederlandse woorden die hetzelfde betekenen als de **oranje** gekleurde Hebreeuwse woorden.

Dit zijn de **tien** plagen

Die de Heilige, gezegend is Hij, heeft gebracht over de Egyptenaren in Egypte.

En dit zijn ze:

bloed, kikkers, ongedierte,

wilde dieren, veepest, huiduitslag

hagel, sprinkhanen, duisternis

sterfte van de eerstgeborenen

1	אלו עֶשֶׂר מִכּוֹת
2	שֶׁהָבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
3	עַל הַמִּצְרִים בְּמִצְרַיִם
4	וְאֵלוֹ הֵן
5	דָּם צַפְרִדֵּי כְּנִים
6	עָרֹב דְּבַר שְׁחִין
7	בָּרָד אֲרָבֶה חֹשֶׁךְ
8	מַכַּת בְּכוֹרוֹת

- » Bedenk zelf een creatieve vertaling voor het geheugensteuntje van Rabbi Jehoeda om de volgorde van de plagen gemakkelijk te kunnen onthouden

Rabbi Jehoeda bedacht een ezelsbruggetje:

9 רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים

10 דְּצִיָּד עַדִּישׁ בְּאַחֲבִיב

- » Meer leren over de hagada?

Ga verder met werkboekje 7: De drie symbolen

